

Prišiel sa rozlúčiť?

pozrela sa na mňa Barónka prísne. Nič viac povedať nestihla. Prudká bolesť ucha jej rozčítanú knihu vyrazila z rúk. Bolestivé zasyčanie sa ozvalo súčasne s tým, ako jej ruky vyleteli k uchu prikrytému ručne pletenou čiapkou. ... ááá, wilkommen, monsieur Trigeminus, zamrmlala si pre seba. Vstala a drobnými krokmi sa pobrala k bielizníku. Popamäti na ňom medzi rozčítanými knihami pohľadala plechovú dózu. Kandizované ovocie si nabrala do drobnej dlane. Drobnými krokmi prešla ku kreslu, z ktorého pred chvíľou prudko vstala. Sťažka dosadla. Dýchala rýchlo, plytko, nosom. Rukou naznačila, aby som ju nechal osamote. Dá poňho poslať, zasyčala so zovretými zubami.

Kým som na nádvorí čakal, že ma Alžbeta u Barónky ohlási, prizrel som sa bicyklu opretému pri dverách do kuchyne. Zdal sa mi byť povedomý. Spoznal som ho podľa preliačeného blatníka. Navyše, na cylindri zvončeka som po chvíli aj našiel svoje iniciálky. Š. P. tam bolo vyryté kostrbatým písmom. Stačilo nasliniť palec, hrdzavý zvonček trochu pošúchať. Pravdaže, človek musel vedieť, kde treba zájdené písmená hľadať. Ako sa môj bicykel dostal na vnútorné nádvorie kaštieľa v Strážkach? Keď som z neho naposledy zosadol, zo všetkého najviac som ľutoval, že som naň vôbec kedy nasadol. Mojou politickou úlohou bolo ísť do Popradu k rýchliku Tatranská strela a vyzdvihnúť stranické tlačoviny. Chlapci z vtedy novovzniknutej Zipser Deutsche Partei ma počkali na ohybe cesty za Veľkou Lomnicou. Nás, mladých komunistov, neznášali. Práve v miestach, kde sa zo štátnej cesty dalo odbočiť na príjazdovú cestu k Novej Lesnej.

Ležel f garadze. Tyzdzeň še guňmu nifto temu ňehlašil, ňikemu ňehybel, mal som ho ňehac tam zožrac ardzi?! mykol plecom Bálint, keď som dal najavo prekvapenie, že svoj bicykel po rokoch nachádzam práve tu. Po drevených schodoch zišla na nádvorie Alžbeta. Bez slova mi ukázala, že mám ísť hore.

Do knižnice? opýtal som sa.

Hej, pritakala. Ale ľepši spraviš, ket še fcisneš psovi pod hvost.

Barónka sedela bez slova, bez pohybu, tvár odvrátená, oči zatvorené. Drobné kúsky presladenej delikatesy si pomaly, po jednom, kladla do úst. Do oka mi padla kniha ležiaca na parketách. Podišiel som k nej, zodvihol ju a položil na intarzovaný stolík prikrytý paličkovým obrusom. Bola to Spoved' hochštaplera Felixa Krulla.

Veľmi jej pomáha vedomie, že nie je jediná, kto je na tomto svete zbytočne, poznamenala nevýrazne. Oči ani neotvorila. Keď zbytočnosť človeka na tomto svete trápi nositeľa Nobelovej ceny, pomyslenie na vlastnú zbytočnosť až taký luxus zrejme nebude. Čítal Thomasa Manna, Šlauko?

V tej chvíli som nevedel, čo je pre mňa výhodnejšie. Ostal som ticho.

Je to veľký autor, povedala Barónka vzápätí.

Chyba, uvedomil som si. Mohol som mať dobré body, keby som povedal, že som toho Nemca čítal. Lenže v štyridsiatom siedmom nectvo nebolo práve v móde. A ja som len Šlauko.

Ani po tom všetkom, čo mu urobili vlastní, nestráca humor! Humor je veľký dar, Šlauko. On ho má?

Nevedel som, ako mám odpovedať. Odstúpil som od stolíka. Lepšie sa mi bude topiť v rozpakoch v úctivom odstupe.

Bolesť, kvôli ktorej Barónke zmeravela polovica tváre, drobná žena znášala trpezlivo. Správala sa k nej dokonca zdvorilo. Jej wilkommen, monsieur Trigeminus mi navždy ostalo v ušiach. Stál som tam mlčky a rozmyšľal nad tým, ako mám svoju prítomnosť zdôvodniť. Mal som vymyslené viaceré zámienky. Niektoré mohli na prvý pohľad vyzeráť aj dobre. Napríklad som mohol Barónke povedať, že jej nesiem odkaz. Kapitán Marcinko a major Kirylenko za obraz revolucionára ďakujú a že sa im páčil. Ani jeden z nich nič také

nepovedal. Ale dali podľa neho urobiť plagáty a oblepili nimi celé mesto. Mohol som Barónke povedať, že som sa prišiel poďakovať za to, ako sa o mňa postarala.

Obraz sa mu podarilo odovzdať? opýtala sa Barónka, oči stále zatvorené.

Už z neho dali natlačiť plagáty, posielajú vám honorár, položil som na stôl prídelové lístky. Barónku ani táto informácia nedonútila otvoriť oči. A tak som tam stál, prestupoval z nohy na nohu a váhal. Potreboval som odísť, no rozhodol som sa ostať. Šlauko Probier, ako ho pozná len on sám. Vyžehnite ho dverami, vráti sa oknom.

Musíš byť šikovný, Šlauko, povedal som si. Neunáhli sa. Kým prejdeš k tomu, prečo si sem, napriek Barónkinmu dôraznému odporúčaniu odísť tak ďaleko, ako sa len dá, prišiel znova, ukáž sa v dobrom svetle. Konverzuj, hlavne šarmantne. Hlavne žiadne chúlостivé témy! Spomenul som si na bicykel opretý pod balustrádou, pri dverách do pivnice.

Alžbeta jej hovorila, že sa pýtal na bicykel, čo je opretý na nádvorí. Lyžuje, korčuľuje, to je pravda, prehovorila Barónka, oči stále zatvorené, hlava opretá o kreslo. Rada pláva a jazdí na koni. Ale hádam si o nej nemyslí, že sa vozí na bicykli!

To rozhodne nie, zaprotestoval som snaživo. Bez zjavného účinku. Barónka sa nedala vyrušiť. Neskôr som pochopil, že v takých chvíľach sa môžem dozvedieť najviac. No vtedy som bol z jej rozprávania dosť nervózny. A pritom nebolo prečo, rozprávali sme sa iba o športe.

Starý Pes Ladislav, dokonca aj Szigmond Justh radi korčuľovali. Apám napriek tomu považoval tieto aktivity za výstredné a neprimerané. Barón István Czóbel vyhlasoval športovanie, s výnimkou jazdy na koni, za módný výstrelok pochybného zamerania. Vhodný pre továrenských robotníkov, študentov zo skromných pomerov a ich socialistických predákov. Málo dôstojnými pohybmi a smiešnymi aktivitami sa pokúšajú presadzovať heslá Komúny, rozhorčoval sa, keď sa pokúšala svoje záľuby obhajovať. Masový šport sa svojou primitívnosťou ničím nelíši od jarmočnej

zábavy. Ak tí úbožiaci chcú dosiahnuť Slobodu, Rovnosť a Bratstvo takto, aká sloboda to potom môže byť? Upotená a bez elegancie, vykúpaná v pote a slinách kričiaceho davu. Ďakujem, nežiada sa mi, zakončil svoju obžalobu zakaždým. V tomto stave, ukázala rukou na svoje boľavé ucho, nemá dostatok síl ani trpezlivosti povedať mu k bicyklovaniu viac.

Hovorila tak ticho, že ju temer nebolo počuť. Hovorila však veľmi zreteľne a pomaly, takže sa jej dalo čítať z pier.

Nevie sa bicyklovať, nie je to jej bicykel a nevie, kto ho na nádvorí jej kaštieľa nechal.

Nechal ho tam Bálint, povedal som ticho.

Bálint? Ten chlap ju neprestáva prekvapovať. Povie mi o tom bicykli niečo teraz on, Šlauko, zahľadela sa na mňa Barónka pozorne.

Myslel som, že vás bicyklovanie nezaujíma.

To je pravda. Ale jeho zaujíma, ako vidno.

V každom okrese bude založený cyklistický oddiel, uzniesli sa v roku 1931 komunisti z ústredia, rozhovoril som sa poslušne. Jeho úlohou bude kuriérska služba a kolportovanie tlačovín za hranice okresu. Tým sa docieli rýchla kolportáž proletárskej propagandy a zároveň sa rozširovatelia, ktorí nie sú v okrese známi, vyhnú pozornosti bezpečnostných orgánov, stálo v nariadení ústredného výboru Komunistickej strany Československa. V pravom hornom rohu opatrené červenou pečiatkou s nápisom Dôverný! Len tí najspoľahlivejší spomedzi nás sa mohli oboznámiť s jeho obsahom. Barónka ma počúvala so zatvorenými očami. Odmlčal som sa. Barónka oči otvorila a povzbudivo sa na mňa zahľadela.

Ďalšou úlohou cyklistických oddielov KSČ bolo vyvolávať výtržnosti a po ich vypuknutí pohotovo zmiznúť, pokračoval som teda. Hlavným poslaním nášho výtržníctva bolo vo vopred určenom čase vyvolávať demonštrácie a prejavy nespokojnosti s politikou vlády. Na viacerých miestach naraz, aby znemožnili sústredenie bezpečnostných zložiek na mieste, kde bude prebiehať hlavná akcia strany.

Bálint ten bicykel vráti tam, kde ho našiel, povedala Barónka, keď jej štolba zastal vo dverách knižnice.

Muž v čižmách s vysokými sárami sa na mňa ľadovo pozrel.

Sebe už nepametam, dze to bulo, povedal dutým hlasom. To je jedno, povedala Baarónka unaveným hlasom. Oči mala opäť zatvorené. Nechce ten agitátorský vehikel viac vo svojom dome vidieť.

V spánkoch jej pulzuje spenená krv, rozhovorila sa, keď Bálint odišiel. V čeľusti, líci a hlboko vo vnútri lebečnej kosti pod pravým okom sa ozýva bolesť ostrým pichľavým, mučivo vysokým hlasom. Polovica hlavy sa premení na kameňolom, v ktorom bolesť a zúfalstvo sekáčmi a kladivami rovno do kosti vysekávajú jej vlastný sarkofág. Druhá polovica hlavy sa na to zdesene pozerá. Doktor Greisiger hovorí, že je to chronický zápal trojklaného nervu, ale je to len doktor. Veľmi si ho váži. Liečil už oboch jej rodičov, no o jej dôvernom známom menom monsieur Trigemínus jeho lekárska veda veľa toho nevie. Sám to priznáva. Dával jej už všelijaké prášky, obklady, posielal ju k zubárovi. Nič nepomáha. Pije čaj z myšieho chvostíka, naučila ju to Beta néni, tá dobrá duša. Len keby toľko nežiarlila. Ech, všetko ju v takomto rozpoložení rozčuľuje. Sadne si, Šlauko, nech nevrhá taký hlúpy tieň.

V tej chvíli sa kdesi vo mne ozvala nevraživosť. Barónka si to nevšimla. Nemyslím, že to bolo preto, že mala zatvorené oči. Niektoré veci človek s jej minulosťou vnímať nemohol. Práve tá nevraživosť ma svojho času posadila na bicykel a neskôr vyhnala z domu. Dnes mi možno znova dobre poslúži a dá požehnanie, usmial som sa trpkó. Na svoje počudovanie ma Barónkina reakcia na moje úprimné priznanie sa k hriechom mladosti rozladila.

Musí si dávať pozor na mokré vlasy, prievan a už vôbec si nemôže nechať ofúknuť temeno a zadnú časť krku. Teplo a toto sladké hnusobstvo jej trochu ulavia, otvorila Barónka oči. Načrela do papierového kornútka, ktorý jej poslala Cipora. Zahľadela sa na obraz s dievčaťom v zelených šatách.

Má to rado cukor a teplo, povedala po chvíli pozorovania olejomaľby. Obraz bol zavesený naľavo od francúzskeho okna hľadiaceho do presklenej zimnej záhrady. Jej konštrukcia bola z dreva a skla. Visela na juhozápadnej stene kaštiľa. Výhľad na rieku a jej meandre bol

z nej nádherný. Napravo od okna visel obraz podobný tomu vľavo. Dievča na ňom bolo o čosi staršie.

Najviac jej pomáha, keď sa ponorí do spomienok. Do tých pekných, usmiala sa.

Do úst si hodila ďalší kúsok.

Dievčatko v zelených šatách behá po parku. Spod piat mu vytryskujú fontánky drobného piesku, začala pomaly hovoriť. Bez prechodu prešla z nemčiny do francúzštiny. Červené račie klepeto, povedala pre zmenu po slovensky a ja som si spomenul, že aj túto vetu som už od nej počul.

Nad čím rozmýšľa, Šlauko? opýtala sa ma zrazu.

Nad svojím bicyklom, vyhŕklo zo mňa.

Bolo to predsa len lepšie, ako keby som sa jej priznal s nevraživosťou voči takým, ako je ona.

Akým?

... urodzeným, počul som sa hovoriť neveriac, že som to zrejme predsa len povedal nahlas. Nie je žiadna vrodená urodzenosť, len drezúra, vysvetľoval som ďalej. Len tvrdá disciplína v mene vznešeného cieľa.

To je to, čo mi prišiel povedať?

Konečne som ostal ticho. Vrecko so sušeným ovocím vylepšeným cukrom ostalo prázdne.

Odpočívaj v pokoji, Sigfried, usmiala sa Barónka. Bol si dobrý obchodník a ešte lepší otec.

Papierový kornútok položila na stehno. Druhou rukou ho starostlivo vyhladila. *Hemithea strigata*, zišlo mi na um náhle. Húsenica meniaca sa na motýľa. Schúlená do seba, krídla dokrkvané, bolesť namiesto zámotku. Nevraživosť vo mne pominula ako prišla.

Rád by som u vás býval, povedal som bez vyzvania.

Nikto

Nemá zmysel

Nedá sa

*Nepíšete. Nikto jej už nepíše. Vyšla z módy? Aj tak dobre.
Klobúky sú krajšie a vydržia kratšie. Všetko, čo Vám napísala
v predchádzajúcich listoch, je skutočnosť. Žiadna hra. A už vôbec
nie výmysel. A Vy? Ako ste sa bavil? Boli ste s ostatnými dôstojníkmi
tancovať? Kartovať? Korzovali ste po meste? Pili ste s kamarátmi?
Vojaci vraj pijú veľmi veľa, dokonca aj pálenku. Bola aj ona na
pretrase?*

A ako je na tom? Umiera či je len chodiaca kôpka nešťastia?

Thomas Ender: Strážky

Pentek
Lichtmar
Druck & Co.

Miri Medňanská, matka Margity Czóbelovej

Pentek
Leitmar
Prague & Vienna